

U

176

**МИНИСТЕРСТВО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ
МИНИСТЪР**

№ 137/30.04.99

*На Ваше искане по
р. Кожанов*

3-05-99

**ДО
Г-н ЖИВКО СТАЛЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
СОФИЯ**

На Ваш № 8/к.д. 6/99

Относно: становище относно искането по чл. 149, ал. 1 т. 1 от Конституцията от група народни представители относно Споразумението между Република България и Организацията на Северноатлантическия договор за транзитно преминаване през въздушното пространство на Република България въздухоплавателни средства на НАТО в рамките на операция "Съюзна сила"

Господин Сталев,

В съответствие с определение на Конституционния съд от 30 април 1999 г. по конституционно дело № 6/1999 г., Ви съобщавам следното

СТАНОВИЩЕ

по

искането от група народни представители за установяване на неконституционност на цитираното Споразумение

1. По твърдението, че със сключването на Споразумението с НАТО за транзитното преминаване през въздушното пространство на Република България на въздухоплавателни средства на НАТО, е нарушен суверенитетът на Българската държава, включително чрез "предоставяне на територията" на страната.

Споразумението е договорено и сключено от правителството на Република България в рамките на упражняването на правомощията на Министерския съвет по чл. 105, ал.2 /осигуряване на националната сигурност/ и чл. 106 /сключване на международни договори/, при спазване на реда, предвиден от Конституцията на Република България, включително - зачитане на правомощията на Народното събрание по чл. 85, ал. 1, т. 1 на Конституцията,

както и с оглед на разпоредбите на Виенската конвенция за правото на договорите /ратифицирана с Указ № 503 на Държавния съвет от 12.02.1987 г. - ДВ, бр. 14 от 1987 г., в сила за България от 21.05.1987 г. Обн., ДВ, бр. 87 от 10.11.1987 г./.

Заклучителните разпоредби на Споразумението изрично предвиждат, че то ще влезе в сила само след ратификацията му от Народното събрание.

Осъществяването на конституционните правомощия от овластените от Конституцията държавни органи на Република България, включително в областта на международните отношения и националната сигурност, **е не нарушение, а упражняване** на държавния суверенитет.

В решение № 6/1999 г. Конституционният съд изрично е постановил, че сключването на договори по чл. 85, ал. 1, т. 1 от Конституцията "съвсем не означава, че Република България ще се откаже от своя суверенитет. Точно обратното - **такъв военен договор е средство за защита на нейния суверенитет и национална сигурност**".

В този контекст следва да се подчертае, че Споразумението за транзитното преминаване през въздушното пространство на Република България на въздухоплавателни средства на НАТО, наред с техническите модалности и условия за преминаване на въздухоплавателни средства на НАТО, предвижда и съществени гаранции за националната сигурност на страната, както и конкретни мерки за обезпечаване на сигурността на гражданското въздухоплаване, българските граждани и граждански и военни обекти на българска територия /т. 4 на Споразумението; Анекс I, тт. 5 и 6; Анекс III/.

По конкретните елементи на твърдението:

- противоконституционност на предмета на споразумението /в частта, уредена с чл.чл. 6, 7, 8, 9, 10 и Анекси I, II, III/.

Твърдението не е правно обосновано. Не се посочва, в какво конкретно се състои нарушаването на цитираните най-общо конкретни разпоредби на Конституцията. Неточно е определен предметът на Споразумението като "предоставяне" на територията на страната. Видно от разменените ноти, целта на Споразумението е договаряне на "условия за достъп и транзитно преминаване през въздушното пространство на Република България" на въздухоплавателни средства на НАТО.

Очевидно става дума не за "предоставяне на част от територията" на България, а за регламентиран временен достъп и право на транзитно преминаване съобразно предвидения в Споразумението режим, по детайлно регламентиран маршрут до строго очертана зона на въздушното пространство на страната /чл. 2; чл. 3; чл. 9; Анекс I, тт 1-6 и приложения А, В и С; Анекс II/, при поемане на съответните задължения от страна на НАТО.

Регламентирането на посочения достъп и транзитно преминаване е въз основа на международен договор, сключен по конституционен ред и в съответствие с нормите и практиката на международното право, от оправомощените от Конституцията на Република България органи на държавната власт. Договорът се сключва с международна организация, присъединяването към която органите на държавната власт на Република България /Народно събрание, Президент и Правителство/ официално са заявили, че разглеждат като приоритетно направление в политиката за сигурност на страната.

С оглед на горното е неоснователно твърдението, че предметът на Споразумението накърнява държавния суверенитет на Република България и е противоконституционен.

- противоречие на чл. 9 на Споразумението с чл. 18, ал. 3 на Конституцията.

В искането разпоредбата на чл. 9 е цитирана непълно - липсва позоваването на заключителната част от изречението, препращането към Анекс II, който по силата на заключителните разпоредби на двете вербални ноти е неразделна част от Споразумението. Въпросният Анекс предвижда изцяло разрешителен режим на ползване на електромагнитния спектър на страната /т. 1 на Анекса/, съобразно международно утвърдена процедура /установена в рамките на дейностите по Партньорство за мир, в които Р. България участва от 1994 г./ . Този разрешителен режим, според който разрешенията се дават от компетентния държавен орган, е изцяло в съответствие с чл. 18, ал. 3 на Конституцията и представлява не нарушение, а реализиране на суверенните права, уредени в цитираната конституционна разпоредба.

С оглед на гореизложеното, твърдението е неоснователно.

2. По твърдението, че е нарушен чл. 84, т. 11 на Конституцията.

Твърдението е несъстоятелно, тъй като редът за сключване от Република България на международен договор, който има политически или военен характер, какъвто е по своята същност разглежданото споразумение, се урежда от чл. 85, ал. 1, т.1 на Конституцията, а не от чл. 84, т.11 /отнасящ се до индивидуални актове - решения на Народното събрание, както е постановил Конституционният съд в Решение № 6/1994 г./ . Съгласието за обвързване с този вид договори, според цитираната конституционна разпоредба, се изразява чрез последваща ратификация със закон, без да се изисква предварително съгласие на Народното събрание, за разлика от реда, предвиден, например, за международните договори за държавни заеми /чл. 84, т. 9 във връзка с чл. 85, ал. 1, т. 4 на Конституцията/.

По отделните елементи на твърдението:

- Споразумението /по-специално чл. 2/ "въвлича Република България във война", тъй като според подателите на искането операцията на НАТО "Съюзна сила" "на юридически език се нарича война"; съответно, Споразумението се сключва в нарушение на чл. 84, т.10.

Твърдението е неоснователно. Като юридическо понятие "война" от гледна точка на международното право е състояние на отношенията между субекти на международното право, характеризирани от формален акт - обявяване на война /и съответно - прекратяване/нарушаване на мира/ или при отсъствието на подобен акт, такова поведение на субектите, което демонстрира недвусмислено, че те считат, че се намират в състояние на война.

Използването на въоръжена сила в отношенията между субекти на международното право само по себе си не е достатъчно условие за правно квалифициране на тези отношения като състояние на война. Обратно, известни са прецеденти, при които формалното обявяване на война не е последвано от използване на въоръжена сила, но от правна гледна точка тези субекти са се намирали в състояние на война.

Следва специално да се отбележи, че разпоредбата на чл. 84, т.10 се отнася изрично до "въпросите за **обявяване** на война"

В конкретния случай нито страните от НАТО, нито СРЮ са заявили официално, че се намират в състояние на война. Съветът на НАТО изрично подчерта, че Съюзът не води война срещу Югославия. Термините, които се използват за определяне на операцията на НАТО, са различни, но като цяло тя може да бъде определена като акт на принуда с цел прекратяване на насилието в Косово и постигането на трайно политическо решение на кризата.

Посочените от НАТО основания за тези принудителни действия са системното и продължително нарушаване от Съюза на Република Югославия на три резолюции на Съвета за сигурност на ООН - резолюции №№ 1160/1998/, 1199/1998/ и 1203/1998/, а също и на споразуменията между СРЮ и други международни организации - НАТО и ОССЕ. Като крайна мярка след изчерпването на всички реални политически и дипломатически средства за решаване на кризата, НАТО заяви, че прибегва до употреба на сила в защита на жертвите на тези нарушения.

Споразумението, което е предмет на разглежданото искане от група народни представители до Конституционния съд, не предвижда обявяване на война от страна на Република България на друга държава, нито участие във война или военни действия.

С оглед на горното няма основания твърдението, че е нарушен чл. 84, т. 10 на Конституцията.

- по твърдението, че не са спазени изискванията на решение № 6/1999 г. на Конституционния съд относно изискванията, които предпоставят разрешаването на преминаване на чужди войски през територията на Република България.

Твърдението не е релевантно за предмета на искането, тъй като посочените в цитираното решение на КС изисквания към международен договор за определеност по отношение на целите, реда, условията и времето на преминаването на чуждите войски, се отнасят до въпроса за **необходимостта от последващи отделни решения на Народното събрание по чл. 84, т. 11 в изпълнение на международния договор**, а не до въпроса за неговата конституционносъобразност.

Независимо от горното, следва да се подчертае, че Споразумението с НАТО за транзитното преминаване през въздушното пространство на Република България на въздухоплавателни средства на НАТО, отговаря на тези изисквания. Целите на искания достъп и право на транзитно преминаване са посочени в преамбюлите на двете ноти; редът и условията на преминаване са предмет на диспозитивната част на двете вербални ноти и на анекси I и II; времето, за което се предоставя правото на достъп и транзит през въздушното пространство на страната е обвързано с техните цели и обусловено, съответно, от провеждането и приключването на операция "Съюзна сила". Този въпрос е уреден в заключителните разпоредби на разменените ноти във връзка със срока на действие на самото споразумение.

Поставянето на срока на действие на международен договор в зависимост от настъпването на определено събитие - в случая приключването на операция по налагане на мира - е напълно допустима и позната практика в международното право.

В конкретния случай сключването на споразумението за конкретно определен срок /в международната практика, обикновено - за срок не по-кратък от 6 месеца/ би означавало страната да се задължи да предостави право на достъп и транзитно преминаване през въздушното ни пространство евентуално и след осъществяване на целите, за които е поискан достъпът и транзитът, без нищо да налага това.

С оглед на гореизложеното Министерството на външните работи счита, че твърденията за противоконституционност, съдържащи се в искането по чл. 149, ал. 1 т. 1 от Конституцията от група народни представители относно Споразумението между Република България и Организацията на Северноатлантическия договор за транзитно преминаване през въздушното пространство на Република България въздухоплавателни средства на НАТО в рамките на операция "Съюзна сила", са неоснователни и искането следва да бъде отхвърлено.

30 април 1999 г.

